

Zambie

15.6.-6.8.2014

Kateřina Šmolíková, Klára Šrámková

Před odletem

Před odletem je potřeba mít vyřízené hlavně **očkování, letenky, pojištění**, mít zařízené všechny **papíry od školy** a domluvit si vše **s vyučujícími**.

Očkovat se lze v nemocnici nebo v Centru cestovní medicíny Avenier. Je třeba dopředu si zjistit vše potřebné, aby vám nenačkovali něco navíc, za více peněz. My jsme konkrétně měly rozdílné očkování z rozdílných center, ale dohromady to bylo očkování proti žlutence typu A a B, břišnímu tyfu, žluté zimnici a choleře. Určitě si s sebou vezměte lékárníčku se základními léky. O všem vás informují v očkovacím centru nebo na zahraničním oddělení na fakultě ZSF. I když Lusaka není považována za malarickou oblast, na doporučení koordinátorky Vendy jsme si na místě koupily antimalarika, která jsme preventivně celý pobyt užívaly (pozor, musí se dobrat celá krabička, tedy i v ČR).

Moskytiéru jsme nepoužívaly, bohatě stačil repelent.

Letenku jsme si koupily přes internet, u společnosti Student Agency. Doporučujeme zakoupit co nejdříve kvůli nižší ceně. My konkrétně jsme letěly z Mnichova (Mnichov-Dubaj-Lusaka celkem 18,500,- Kč +jízdenka do Mnichova cca 750,-/jedna cesta). Letěly jsme se společností Emirates a to hlavně kvůli možnosti vyšší hmotnosti kufrů, ale určitě se podívejte na aktuální nabídky společností.

Co se týče **pojištění**, využily jsme nabídky pojištění od školy přes společnost Uniqa. Pojištění stálo cca 3,100 Kč a zřízení bylo celkem bez starostí. Samozřejmě je možné využít jiné možnosti (vlastní banka či pojišťovna, pojištění přes kartu ISIC atd.)

Před odjezdem je nezbytné podepsat **finanční dohodu** a **smlouvu o stáži**. Vše potřebné s vámi vyřídí paní doktorka Kopecká nebo paní magistra Hájková ze zahraničního oddělení.

Je potřeba také **domluvit se se všemi vyučujícími** na náhradě za zameškané přednášky či semináře a formy (případně data) ukončení předmětů.

Těsně před stáží vás kontaktují **koordinátorky a vedoucí projektů** a organizace Njovu žijící v Zambii (Vendy, Martina či Lucie působící v Mongu). Určitě vám mile a rády dají odpověď na všechny vaše dotazy týkající se stáže a také vám zašlou základní informace.

V Zambii se platí zambijskou kwachou, kterou ale v ČR určitě nevyměníte. Doporučujeme nakoupit dolary (ne starší než z roku 2006) a ty následně směnit nebo si vybrat z bankomatu místní měnu přímo na místě.

Co si vzít s sebou?

V Zambii je docela vysoká kultura oblékání, proto doporučujeme oblečení stejné, jako nosíte do práce či do školy. Podle toho, ve kterém ročním období pojedete, pak zvolíte mezi letní a zimní variantou ☺. Určitě však nezapomeňte na dlouhé kalhoty či legíny (pro dámy). Není zdvořilé nosit krátké sukně či kraťase, které odhalují nohy. Zambijci vás také zcela určitě upozorní i na holá záda.

Na koleji velmi často vypadává elektřina a to na dlouhou dobu, proto si vezměte baterku nebo čelovku. Stmívá se zde okolo šesté hodiny a je tu opravdu neuvěřitelná tma.

Určitě se vám bude hodit základní koření a nebojte se přibalit i instantní polévky, těstoviny nebo konzervy.

My jsme si braly spacák, který jsme využívaly po celý náš pobyt na koleji (jsou zde však i deky) a hlavně na výletech.

Nezapomeňte na repelent a léky.

V neposlední řadě bychom zmínily vzít různé pastelky či voskovky pro děti a hlavně edukační materiály v angličtině, které využijete při práci s dětmi v centru a také pro potřeby učitelů.

Po přiletu

Na letišti na vás dýchne příjemný teplý Africký vzduch a vidina všeho dobrodružství. V letištní hale je potřeba vystát si správnou frontu na víza. Můžete si vybrat vízum buď pro jeden, nebo více vstupů. My jsme zvolily první variantu, ale pokud budete chtít vidět např. Viktoriiny vodopády z Botswanské strany nebo vycestovat do jiné země, je vhodné zvolit druhou variantu. Vízum stálo 50\$ a nebylo potřeba vyplňovat žádné rozsáhlé formuláře. Jen nezapomeňte, že jedete do Zambie jako turista nebo jedete navštívit své přátele. Turistické vízum je levnější než pracovní. Vízum je vydáno maximálně na 90 dní, vždy jednorázově na 30 dní. Je proto potřeba jít si během pobytu v Zambii prodloužit vízum v pase na imigrační oddělení, které je v centru Lusaky (Cairo Road).

Poté, co jsme si vyřídily vízum a vyzvedly kufry, sešly jsme se přímo na letišti s vedoucí Njovu, příjemnou Češkou Vendy. Venku na parkovišti na nás čekalo Taxi, které nás odvezlo přímo na kolej.

Ubytování

Celé tři měsíce jsme strávily v Liberty Living Boarding house, který je situován v klidné čtvrti Kalundu. K dispozici jsme měly svůj vlastní dvojlůžkový pokoj ve společné buňce, kde byly celkem dva pokoje a koupelna, kde ovšem neteče teplá voda (my jsme měly možnost teplé sprchy jen na 14 dní ☺). Počet pokojů na buňce a počet lůžek v pokoji se však liší. Na „koleji“ je k dispozici kuchyňka, která však není vybavená nádobím, proto doporučujeme vzít si s sebou příbor a hrneček, nádobí lze levně dokoupit na místě. My jsme si např. vypůjčily hrnec a talíře od managera koleje a pánev si koupily na trhu za 15 kwacha (cca 50 Kč). Také jsme si dokupovaly rychlovarnou konvici za 60 kwacha (cca 200 Kč). Na koleji je prádelna, jejichž služeb lze za poplatek využít. My jsme však praly v ruce, bylo to levnější a zábavnější. V průběhu našeho pobytu se změnil management koleje a začala rekonstrukce prostor. Také byla zřízena kantýna, kde je možné objednat si jídlo na celý den od pondělí do neděle.

Stravování

Seženete zde skoro všechno jako v ČR. Na velké nákupy jsme chodily do Sparu či Shopritu, klasické velké obchodní řetězce jako u nás. Ceny nejsou moc rozdílné, čokoláda, káva či mléčné výrobky jsou však o hodně dražší. Zeleninu doporučujeme kupovat na trhu či na ulici. Je kvalitnější a hlavně levnější.

Není potřeba se bát jídla z ulice, spíše naopak. Je velmi chutné a většinou levné. Jedná se o smažená jídla- Fritas (koblížkové těsto bez náplně) nebo samoosa (trojhránky z tenkého těsta plněné bramborami, rýží, zeleninou či masem).

Tradičním jídlem je kaše připravovaná z kukuřiční mouky- Nshima- podávaná s masem a zeleninou. Jí se rukama a určitě doporučujeme ji vyzkoušet. My jsme ji jedly pravidelně a můžeme říct, že nám v ČR bude chybět. Dále zde můžete ochutnat pečené myši, které jsou opravdu výborné (Klára může jen doporučit, Katka neměla odvahu 😊) a housenky, které však nebyly moc chutné.

Doprava

Doprava ve městě je občas opravdu chaotická a nám se může zdát i nebezpečná. Zambijci mají ale vše plně pod kontrolou, ač se to někdy nezdá. Jezdí se na opačné straně než u nás, na což jsme si ale nezvykaly dlouho, protože jsme neřídily. Zambie je plná minibusů, které jsme využívaly i my. Cesta do práce trvala cca 1,5 hodiny, ale je třeba počítat s časem navíc. Autobusy na ulicích nemají pevný jízdní řád. Stačí jen mávnout, a pokud má volná místa, zastaví vám. Pokud se jednalo o delší cesty nebo cesty z nádraží (z města), čeká se, než se autobus naplní a potom teprve vyrazí. V autobuse funguje tzv. conductor, který vybírá peníze a vykloněný z okna zve svým silným hlasem a pohvizdováním lidi na ulici do autobusu. Cesta stála většinou 4,50 kwacha (cca 15 Kč). Je možné zastavit si taxi, které je však velmi drahé a proto jsme ho ani jednou nevyužily. Taxi jsou buď označena, nebo je to jakékoli auto, které na vás zatroubí 😊.

Nákupy

Jak jsme již zmiňovaly, v Zambii se platí zambijskou kwachou, 1 kwacha= cca 3,3 Kč. Je možné si směnit na začátku pobytu dolary za místní měnu nebo vybírat z bankomatu. Doporučujeme embosovanou kartu Visa, ale fungovala nám zde i MasterCard. Je zde mnoho bankomatů různých společností, které můžete využít v závislosti na typu vaší karty.

Lusaka je jeden velký sekond hand. Všude v centru se setkáte s pokřikujícími trhovci, kteří před vámi prohazují oblečení. Můžete zde koupit vše od ponožek, spodního prádla, triček, kalhot, dětského oblečení až po pásky a ještě mnohem více. Určitě se „prohrabte“ těmito obchůdky, dají se zde levně sehnat moc pěkné věci.

Velmi nás překvapilo, že zde můžete na ulici sehnat opravdu vše, jako například vymyté kelímky od jogurtů, rozbité vařiče nebo třeba sedací soupravu.

Počasí

V Zambii se střídají tři roční období a to „cool and dry“ od dubna do srpna, „hot and dry“ od září do listopadu a „hot and wet“ od prosince do dubna. My jsme zde byly v chladnějším období a často jsme to pociťovaly. I když svítilo přes den sluníčko, foukal většinou chladný vítr. Byly dny, kdy jsme dokonce vytáhly i lehčí bundy. Večery byly v tomto období opravdu chladné, a protože domy v Zambii jsou vybaveny spíše netěsnícími okny než topením, určitě si přibalte i nějaké teplejší oblečení na spaní.

Lidé, kultura, jazyk

Lidé v Lusace jsou velmi přátelští a ochotní, ale musíte se připravit na to, že pro ně budete něčím „novým“ a kuriózním. Stále se vás budou dotýkat a pokřikovat na vás („Mzungu, how are you?“- Bělochu, jak se máš?) a dámy neuniknout ani nabídkám k sňatku. Stalo se nám také, že nás místní lidé žádali o práci. Na trhu se vám někdy budou snažit prodejci dát vyšší cenu z důvodu barvy pleti a myšlenek o tom, že bílí lidé mají hodně peněz, ale nebojte se smlouvat a říct si o normální cenu, jako pro místní. Jinak je tato kultura plná zpěvu, tance a hluku.

V Zambii se mluví cca 70 různými jazyky (v Lusace nejčastěji nyanja, bembo a tonga), ale úředním jazykem je angličtina. S dětmi v centru se anglicky určitě domluvíte, proto není nezbytně nutné učit se jednomu z těchto místních jazyků. Může to být však plus pro vás v komunikaci s místními lidmi. Určitě se jim přiblížíte a velmi je pobavíte.

Projekt

Zastřešující organizací byla organizace Njovu, o.p.s., která má zřízeno centrum volnočasových aktivit v jedné z chudinských čtvrtí v Lusace. Tato místa jsou zde nazývána compoundy či ghety. Jméno compoundu je Chibolya a mnoho místních ho nazývá nejnebezpečnějším místem Lusaky. Až na jeden den, ve který jsme nešly do práce, kvůli zásahům policie proti drogovým dealerům, proběhly všechny naše návštěvy a cesty do práce bez problému.

Centrum volnočasových aktivit v Chibolyi se věnuje smysluplnému využití volného času dětí a tím preventivně působí proti vzniku patologických jevů. Dopoledne zde fungují dvě neformální školní třídy, které jsou rozděleny dle věku a schopností dětí. Vyučování je zaměřeno hlavně na osvojení trivia, angličtiny a základů slušného chování, které jsme někdy u dětí postrádaly a to hlavně co se týče slov „prosím“ a „děkuji“. Tohle však vychází z jejich místních jazyků, kde je absence těchto výrazů a slovních spojení. V rámci našeho programu jsme se jednou týdně aktivně podílely na vyučování a vytvářely přípravy pro učitele.

Dále jsme měly na starosti různé volnočasové kluby v odpoledních hodinách, kdy centrum navštěvují nejen děti a mládež, které zde chodí do školy. Jednalo se o Art club, Volleyball, Reading club a Young Mothers Support Group, kde jsme se věnovaly práci s různými materiály, ze kterých jsme hlavně vyráběly šperky a plyšové hračky. Také jsme probírali různá témata, týkající se problematiky rodiny, výživy dětí, oblékání, vaření či zdraví.

V rámci jednoho z našich výletů jsme se podívaly do města Mongu, kde jsou soustředěny další projekty organizace Njovu, o.p.s.. Navštívily jsme **Little Noah Orphanage**, kde je umístěno celkem sedm dětí. Na starosti je má manželský pár, který zde sám vychovává dvě dcery, zbytek dětí jsou chlapi. Strávily jsme zde necelý týden a měly jsme možnost aktivně se účastnit denního programu dětí, jejich výchovy a edukace. Také jsme nahlédly do procesu zařazování dětí do tohoto zařízení, spolupráci se sociálním pracovníkem, ministerstvem a samozřejmě rodinou dítěte, pokud bylo možné ji kontaktovat.

Cestování

Místa, která jsme navštívily.

Lilayi- sloní sirotčinec- půl hodiny autobusem od Lusaky. Po domluvě je možné projít buší mezi volně žijícími zvířaty do krásné lodge. V určitou dobu probíhá krmení slonů.

Kalimba- krokodýlí farma- místo vzdálené cca hodinu jízdy, kde si můžete prohlédnout krokodýly, hady a želvy, které si můžete i „pochovat“. Určitě využijte příležitosti ochutnat krokodýlí maso, které je opravdu velmi dobré.

Mundawanga- botanická zahrada a malá ZOO. Cesta trvá cca půl hodiny autobusem. Rozlehlý park s botanickou zahradou a zvířaty, které však uvidíte jen ve výběhu, ne ve volné přírodě. O víkendu zde probíhá veřejné krmení zvířat. Malý, ale příjemný výlet.

Národní muzeum- nedaleko centra Lusaky. Je zde možné vidět zajímavou expozici o historii, kultuře a tradicích místních lidí.

Kabwata cultural village- tradiční vesnička přímo v Lusace, kde seženete mnoho suvenýrů přímo od místních řezbářů. Určitě zde nepotkáte žádné bělochy, proto se nebojte smlouvat ceny. Suvenýry lze také nakoupit na nedělním trhu na Arcades nebo na Dutch marketu, který je situován ve čtvrti Kabulonga.

Kariba Lake- největší uměle vytvořené jezero na světě s přehradou, která rozděluje Zambii a Zimbabwe. Svou rozlohou 220 km do délky a 40 km do šířky připomíná moře.

Mongu- město, kde jsou situovány další projekty organizace Njovu. Město je vzdáleno asi 600 km od Lusaky a cestuje se velkými autobusy. Zde jsme navštívily královskou vesničku Limulunga, krokodýlí farmu a cashew company (kešu oříškárnu).

Livingstone a Viktoriiny vodopády- cca 600 km od Lusaky, 7 hodin autobusem. Tenhle výlet určitě nevynechejte, protože opravdu stojí za to. Ubytování lze sehnat kdekoli, nejčastěji se však studenti (a také my) ubytovávají v JollyBoys. Můžete si zde vybrat mnoho typů pokojů, od samostatných po sdílené, nebo také stanovat (vlastní stan a spacák). Ubytovna vám po domluvě zprostředkuje výlety, jak na překrásné Viktoriiny vodopády, západ slunce nad řekou Zambezi, na safari a mnoho dalších překrásných míst.

V případě jakýchkoli dotazů se neostýchejte nás kontaktovat ☺

klarasramkova@centrum.cz

smolikova-katerina@seznam.cz